

Sygn. akt IV CSK 252/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. Dystrybucja Spółki Akcyjnej w L.
przy uczestnictwie Kopalni Surowców Mineralnych Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w S.
o wpis ograniczonego prawa rzeczowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 stycznia 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 28 grudnia 2012 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S.,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2012 r. utrzymał w mocy wpis służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, dokonany w dniu 28 czerwca 2012 r. na wniosek P. Dystrybucja Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. przez referendarza sądowego w dziale III księgi wieczystej nr ...55985/1, co do działek nr 37, 38, 41, 42, 44, 74/2, o zakresie przedmiotowym wynikającym z postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 lutego 2012 r. sygn. akt ... 174/10.

Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 28 grudnia 2012 r., uwzględniając apelację właściciela nieruchomości - Kopalni Surowców Mineralnych Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S., zmienił wskazane postanowienie Sądu Rejonowego w S. w ten sposób, że uchylił wpis dokonany przez referendarza sądowego i oddalił wniosek.

Podstawą wpisu służebności na rzecz P. Dystrybucja S.A. z siedzibą w L. w księdze wieczystej było wskazane postanowienie Sądu Rejonowego w S., stwierdzające zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez Skarb Państwa - z dniem 1 stycznia 1985 r. oraz ustalenie następstwa prawnego wnioskodawcy po tym podmiocie. Stwierdzono, że infrastruktura przesyłowa posadowiona na powołanych działkach w dacie wybudowania stanowiła własność Skarbu Państwa i pozostawała w zarządzie Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład Energetyczny B. Przedsiębiorstwo to, na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. nr .../Org/93 oraz aktu notarialnego z dnia 12 lipca 1993 r., zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład Energetyczny B. SA w B., której przekazano urządzenia energetyczne, dotąd pozostające w zarządzie przedsiębiorstwa. Zakład Energetyczny B. S.A. umową z dnia 30 czerwca 2007 r., sporządzoną w formie aktu notarialnego, przeniósł wydzielony ze swej struktury Zakład Energetyczny B. S.A. Operator Systemu Dystrybucyjnego - Oddział Samobilansujący w B. jako aport do Spółki Z. Dystrybucja Sp. z o.o. Na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników Z. Dystrybucja Sp. z o.o. z dnia 5 września 2008 r. zmieniła firmę na P. Dystrybucja B. Sp. z o.o., a w

dniu 1 września 2010 r., w związku z połączeniem dokonany w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., cały jej majątek został przeniesiony do P. Dystrybucja S.A. z siedzibą w L.

Zdaniem Sądu Rejonowego dokumenty załączone do wniosku wykazały następstwo prawne wnioskodawcy po Skarbie Państwa.

Sąd drugiej instancji nie podzielił tego stanowiska. W początkowej części motywów stwierdził, odwołując się do art. 626⁸ § 2 k.p.c., przyznającego sądom w postępowaniu wieczysto-księgowym kognicję do badania czynności prawnej stanowiącej podstawę wpisu pod względem formalnoprawnym i skuteczności materialnej, że bezspornie, skoro Skarb Państwa nabył służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu, a Zakład Energetyczny B. S.A. w B. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa państwowego, to wpis powinien być dokonany na rzecz wskazanej spółki. Następnie wskazał, że ponieważ wnioskodawca w dniu 30 czerwca 2007 r. zawarł z Zakładem Energetycznym B. S.A. w B. umowę aportowego zbycia przedsiębiorstwa, której przedmiotem były składniki materialne i niematerialne, w tym przysługujące zbywcy służebności gruntowe, polegające na zapewnieniu dostępu do urządzeń służących do doprowadzania prądu elektrycznego, to „zasiedzenie stwierdzone postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 lutego 2012 r. nie wchodziło w skład przedsiębiorstwa”. Sąd Okręgowy podkreślił, odwołując się do art. 55¹ k.c., że przedsiębiorstwo może stanowić samodzielny przedmiot obrotu cywilnoprawnego, ale poza zakresem pojęcia przedsiębiorstwa pozostają zobowiązania i obciążenia związane z jego prowadzeniem. Przeniesienie przedsiębiorstwa obejmuje jedynie przejście aktywów, a przejęcie zobowiązań i innych obciążeń związanych z jego prowadzeniem wymaga zachowania rygorów przewidzianych ustawą dla zmiany stron stosunku zobowiązaniowego, tj. art. 519 i nast. k.c. Opowiadając się za poglądem Sądu Najwyższego, że zbycie przedsiębiorstwa należy ujmować w kategoriach sukcesji syngularnej a nie uniwersalnej, wyrażonym w uchwale z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 45/08 (OSNC 2009 nr 7-8, poz. 97) przyjął, że „aby zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej mógł być uznany za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., nie jest konieczne

wystąpienie wśród tych składników tytułów prawnych do praw”. Możliwe jest nabycie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w następstwie nabycia samych praw, jednak zawsze wystąpić musi element organizacji oraz funkcjonalnego powiązania składników, umożliwiający traktowanie przedsiębiorstwa jako pewnej całości. O tym, jakie składniki muszą być przeniesione na nabywcę, aby można było uznać, że nastąpiło zbycie przedsiębiorstwa, decydują indywidualne okoliczności. Sąd odwołał się również do zasady wpisu ciągłości wpisów (art. 34 u.k.w.h.) stwierdzając, że osoba ubiegająca się o wpis musi albo wykazać wprost, iż jest następcą prawnym osoby aktualnie wpisanej albo przedstawić i wykazać ciąg następstw prawnych po niej, dowodami w postaci dokumentu. W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził - odmiennie jak w początkowej części motywów - że wnioskodawca nie przedstawił dokumentu, z którego wynikałoby, iż służebność, wskazana w postanowieniu stwierdzającym zasiedzenie, w ogóle była składnikiem przedsiębiorstwa państwowego, a następnie powstałego w wyniku podziału i przekształcenia Zakładu Energetycznego B. S.A. w B., zatem skoro spółka nie mogła przenieść na wnioskodawcę więcej praw jak posiadała nie można go uznać za następcę prawnego Skarbu Państwa w zakresie tej służebności.

Wnioskodawca w skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w S. wniósł o uchylenie postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji uczestnika postępowania, ewentualnie o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Skarżący, w ramach podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c.), powołał art. 386 § 1 k.p.c., art. 385 k.p.c., art. 626⁸ § 2 k.p.c., art. 232 k.p.c. w zw. z art. 65 § 2 k.p.c. W ramach podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398 § 1 pkt 1 k.p.c.) wskazał art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c., art. 55² k.c., art. 65 § 2 k.p.c. w zw. z art. 9d ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne.

Uczestnik postępowania wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył:

Nie można odmówić zasadności skardze kasacyjnej, powołującej podstawy naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego, w części omówionej poniżej.

Orzeczenie sądu odwoławczego zapadło w postępowaniu nieprocesowym o wpis w księdze wieczystej, którego istotą jest ograniczony zakres kognicji sądu obejmującej, przy rozpoznawaniu wniosku, jedynie badanie jego treści i formy, dołączonych dokumentów oraz treści księgi wieczystej (art. 626⁸ § 2 k.p.c.). Dokument stanowiący postawę wpisu musi być nie tylko formalnie prawidłowy ale i zawierać treść uzasadniającą przyjęcie, że powstało, uległo modyfikacji lub ustało prawo podlegające ujawnieniu w księdze wieczystej. Sąd nie ustala stanu faktycznego, nie rozstrzyga sporu o prawo i nie bada, czy stan prawny po dokonaniu wpisu będzie zgodny ze stanem rzeczywistym jednak, zgodnie z zasadą legalizmu obowiązującą także w tym postępowaniu, ocenia czy wpis będzie dokonany zgodnie z prawem. Za przyjęciem, że kwestie sporne nie powinny być przedmiotem badania w charakterze przesłanki ani objęte treścią rozstrzygnięcia opowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w uchwałach z dnia 20 lipca 1995 r., III CZP 88/95, OSNC 1995 nr 11, poz. 163; z dnia 22 maja 1996 r., III CZP 50/96, OSNC 1996 nr 11, poz. 141; z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003 nr 11, poz. 142; postanowieniach z dnia 19 marca 2003 r., I CKN 152/01, OSNC 2004 nr 6, poz. 94; z dnia 30 czerwca 2011 r., III CSK 272/10, OSN-ZD 2012 nr 2, poz. 44; z dnia 25 kwietnia 2012 r., II CSK 461/11, OSNC 2013 nr 1, poz. 8; niepublikowanych orzeczeniach z dnia 6 grudnia 1999 r., III CKN 892/99; z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 109/01; z dnia 29 listopada 2005 r., III CK 285/05; z dnia 4 września 2008 r., IV CSK 200/08; z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 4/09; z dnia 19 lutego 2010 r., II CSK 4/09; z dnia 23 lutego 2011 r., V CSK 235/10; z dnia 20 października 2011 r., II CSK 322/10. Konsekwentnie podstawą wpisu mogą być jedynie dokumenty złożone przy wniosku o wpis i niedopuszczalne jest uwzględnianie okoliczności znanych sądowi z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego (7) z dnia 16 grudnia 2009 r., III CZP 80/09, OSNC 2010 nr 6, poz. 84; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., III CSK 322/10, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., I CSK 367/10, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego (7) z dnia 16 listopada 2011 r., II CSK 538/10 nie publ. Kognicja sądów obu instancji w postępowaniu

wieczysto-księgowym kształtuje się tak samo obejmując, obok badania bezpośrednich skutków materialno- prawnych czynności i zdarzeń prawnych, także ich dalsze następstwa (por. postanowienia z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CKN 354/00, OSNC 2001, nr 12, poz.183, z dnia 6 października 2006 r., V CSK 214/06, nie publ.).

Sąd zobowiązany jest jednak przyjąć wprost fakty notoryjnie znane, takie jak szczególny status Skarbu Państwa, będącego podmiotem abstrakcyjnym o statusie państwowej osoby prawnej (art. 33 k.c.), prowadzącego przed transformacją działalność gospodarczą (dominium) za pośrednictwem przedsiębiorstw państwowych, którym przekazywał majątek państwowy w zarząd i użytkowanie, ówczesną wyłączność prowadzenia działalności w dziedzinie energetyki przez przedsiębiorstwa państwowe, których struktury organizacyjne dostosowane były do podziału administracyjnego. Sąd wieczysto-księgowy powinien uwzględniać ponadto następstwa wynikające z aktów prawnych, stanowiących źródła prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, które kształtują treść oraz ich skutków oraz skutki zdarzeń prawnych, aktów administracyjnych lub czynności prawnych. Oznacza to, że należało uznać za wykazane, bez konieczności udowadniania, zakres, sposób dokonywania i następstwa zmian strukturalnych przedsiębiorstw energetycznych wynikających z ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69 ze zm.), ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (jedn. tekst: Dz. U. 2012 r. poz. 1059 ze zm.). Pierwszy z tych aktów prawnych określał zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych, wyznaczając w ten sposób także treść i skutki aktów administracyjnych w postaci zarządzeń Ministra Przemysłu i Handlu, wydawanych na podstawie art. 2 ust. 1, art. 4 ust. 1 pkt 2 oraz art. 5 ust. 3. Przekształcenia na jego podstawie dokonywane były, z wyjątkami wskazanymi w ustawie, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 498 ze zm.) Nie ulega wątpliwości, że następstwem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych, dokonanej w oparciu o wskazane akty prawne, a polegającej na

powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek akcyjnych Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe była sukcesja uniwersalna częściowa (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSNC 1992 nr 11, poz. 200, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 324/00, OSNC 2001 nr 6, poz. 96). W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Wyłączenie części z nich wymagało wyraźnego wskazania w akcie przekształcenia (podziału) przedsiębiorstwa państwowego. Konsekwentnie oznacza to konieczność przyjęcia, że co do służebności gruntowych zbliżonych do służebności przesyłu, których powstanie potwierdziło późniejsze deklaratywne orzeczenie sądowe stwierdzające ich nabycie przez Skarb Państwa poprzez zasiedzenie, następstwo prawne po nim na rzecz powstałej spółki Skarbu Państwa dokonane w oparciu o wskazane podstawy będzie wykazane w wypadku przedstawienia zarządzenia ministra potwierdzającego zakres następstw podmiotowych i przedmiotowych. Z kolei ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504, z późn. zm.), tj. w brzmieniu obowiązującym w dacie zawierania umowy aportowego zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa Zakład Energetyczny B. Spółka Akcyjna, wyznaczała sposób, zakres i następstwa realizacji prawnego obowiązku pełnego rozdziału działalności przesyłowej oraz dystrybucyjnej od działalności wytwórczej oraz działalności obrotowej w sektorze energetycznym, wynikającego z przepisów prawa krajowego i unijnego. Podział (ang. *unbundling*) w tym wypadku polegał na prawnym wydzieleniu działalności przesyłowej oraz dystrybucyjnej poprzez pozostawienie działalności w zakresie obrotu energią elektryczną w dotychczasowym przedsiębiorstwie oraz na przekazaniu zorganizowanej części przedsiębiorstwa zajmującej się dystrybucją tej energii na rzecz innego przedsiębiorstwa, prowadzonego w formie spółki prawa handlowego jako wkładu niepieniężnego. Wskazane przepisy przewidywały nie tylko zmiany formy organizacyjnej i prawnej, ale także przekazanie całego majątku związanego

z przenoszoną częścią działalności, zatem powinny być uwzględniane przy ustalaniu treści umowy i wykładni jej postanowień.

Szczególne znaczenie orzeczenia sądowego, będącego jednym z dokumentów stanowiących podstawę wpisu do księgi wieczystej, jest konsekwencją regulacji art. 365 § 1 k.p.c.. Zakres związania dotyczący sądu także w postępowaniu wieczysto-księgowym wyznacza nie tylko przedmiot rozstrzygnięcia, ale także oznaczenie stron postępowania, w którym ono zapadło. Wydanie pozytywnego orzeczenia w uwzględnieniu żądania pozwu (wniosku w postępowaniu nieprocesowym) wskazuje bowiem, że przedmiotem badania i pośrednio potwierdzenia sądu była legitymacja czynna wnioskodawcy. W sprawie o stwierdzenie zasiedzenia przysługuje ona „każdemu zainteresowanemu”, zatem w szczególności osobie, która sama nabyła prawo rzeczowe, lub jest jej następcą prawnym (art. 609 § 1 k.p.c.). Co do zasady zatem sąd wieczysto-księgowy tylko wyjątkowo mógłby żądać wykazania legitymacji podmiotu, który był wnioskodawcą w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia, innymi dowodami jak te, na których oparto wskazane orzeczenie, bądź jej potwierdzenia wyrokiem ustalającym lub usuwającym niezgodność między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym. Zauważyć należy, że w większości wypadków postępowanie takie nie mogłoby się toczyć, gdyż poprzednicy prawni utracili osobowość prawną. Jeżeli nie ma podstaw świadczących o wskazanej niezgodności, to w postępowaniu wieczysto-księgowym o dokonanie wpisu służebności dopuszczalne jest wykazywanie następstw prawnych uprawnionych ze służebności (władających) mimo braku wpisu osoby, która jako pierwsza takie ograniczone prawo nabyła. Wprawdzie okoliczności wynikające z treści postanowienia o stwierdzeniu zasiedzenia same przez się nie zwalniają wnioskodawcy w postępowaniu wieczysto-księgowym od wykazania ciągu następstw prawnych po osobie na rzecz której ono nastąpiło, ale stanowią potwierdzenie, że już raz kwestia ta była przedmiotem ustaleń i ocen z pozytywnym dla wnioskodawcy skutkiem.

Służebność gruntowa oraz służebność zbliżona do służebności przesyłu, jako prawa związane z własnością nieruchomości władnącej lub przedsiębiorstwa przesyłowego, nie mogą być przedmiotem samodzielnego obrotu, podobnie jak

hipoteka jako prawo akcesoryjne nie może być zbyta bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Wskazane służebności przechodzą na następcę albo nabywcę przedsiębiorstwa lub nabywcę urzędzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. (art. 305³ § 1 k.c.). Zważyć przy tym należy, że o ile dla ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego nabytego na podstawie czynności prawnej niezbędna jest forma aktu notarialnego i wpis o charakterze konstytutywnym (art. 245 § 1 k.c. w zw. z art. 158 k.c.), o tyle dla przeniesienia brak wprost wymogu formy, a wpis do księgi wieczystej dotyczy tylko prawa już ujawnionego w księdze wieczystej (art. 245¹ k.c.). Jeżeli podstawą ustanowienia była czynność prawna to kognicja sądu w postępowaniu o wpis obejmuje badanie czy prawo zostało ważnie ustanowione (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2011 r., III CSK 272/11, nie publ.), ale niedopuszczalne badanie umowy w zakresie obejmującym zgodność z celem, o którym mowa w art. 285 § 2 k.c. (zwiększenie użyteczności) i odmowa dokonania z tej przyczyny wpisu w księdze (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142). Jeżeli prawo nie jest wpisane do księgi dla przeniesienia wystarczy umowa między uprawnionym a nabywcą. Jego podstawą może być także ustawa, akt administracyjny (z wyłączeniem aktu własności ziemi - por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 169/98, nie publ., z dnia 13 października 2011 r., V CSK 436/10, nie publ.) bądź inne zdarzenie prawne.

Orzeczenie sądowe stwierdzające nabycie służebności zbliżonych do służebności przesyłu przez Skarb Państwa potwierdza nabycie pierwotne i ma charakter deklaracyjny, zatem, dopóki nie zostaną ujawnione w księdze wieczystej, obrót nimi nie wymaga wpisu o charakterze konstytutywnym. Każdy następca prawny tego podmiotu, który zasiedział służebność, nabywa ją już w sposób pochodny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2012 r., III CSK 316/11, nie publ.). Względy związane z charakterem tego rodzaju służebności, ich funkcjonalnym powiązaniem z działalnością przesyłową oznaczają, że dla ich przeniesienia wystarczające jest wykazanie przez nabywcę przymiotu przedsiębiorstwa przesyłowego i przejęcia całego lub zorganizowanej części dotychczasowego przedsiębiorstwa, przy czym czynności takie nie muszą

indywidualnie oznaczać przenoszonych służebności względem których przedsiębiorstwo jest podmiotem władającym.

Szczególną formą obrotu przedsiębiorstwem przesyłowym (jego zorganizowaną częścią) jest wnoszenie go jako wkład niepieniężny (aport) do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w umowie spółki w celu pokrycia udziałów (art. 158 § 1 k.s.h.) lub dla podwyższenia kapitału zakładowego dokonywanego po wpisie spółki do rejestru w celu pokrycia obejmowanych udziałów (art. 158 § 1² k.s.h.). Podkreślić należy, że podwyższenie kapitału zakładowego następuje z chwilą wpisania do rejestru (art. 262 § 4 k.s.h.). Postanowienie sądu rejestrowego także ma charakter orzeczenia sądowego, zatem wiąże sądy w innym postępowaniu (art. 365 k.p.c.). Brak normatywnej definicji pojęcia zorganizowanej części przedsiębiorstwa powoduje trudności co do jego wykładni. Wskazać zatem trzeba, że judykatura i przedstawiciele doktryny za wkład przedsiębiorstwa do spółki (aport) najczęściej uznają wniesienie do spółki bezwzględnego i nieograniczonego prawa na przedsiębiorstwie, zwanego własnością, przy czym czynność wniesienia przedsiębiorstwa do spółki jako wkładu jest zbyciem przedsiębiorstwa. Mają do niej zastosowanie przepisy dotyczące zbycia przedsiębiorstwa, w tym przede wszystkim art. 55² i art. 751 k.c., z uwzględnieniem przepisów kodeksu spółek handlowych co do formy zawarcia umowy spółki. Przedmiotem czynności jest przedsiębiorstwo tylko w ujęciu przedmiotowym (przedmiotowo-funkcjonalnym), a nie cały majątek przedsiębiorcy, w związku z tym nie dochodzi do wstąpienia w ogół praw poprzednika, lecz nabycia pewnego kompleksu praw, powstałych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wyznaczanych jej zakresem.

Sąd Najwyższy opowiada się za poglądem, że dopuszczalne jest stosowanie *per analogiam* w odniesieniu do aportu obejmującego zorganizowaną część przedsiębiorstwa przepisów wyznaczających treść czynności prawnych obejmujących przedsiębiorstwo (art. 55² k.c.). Oznacza to, że czynność prawna mająca za przedmiot zorganizowaną część przedsiębiorstwa obejmuje wszystko, co wchodzi w skład tej części przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej, bądź też z przepisów szczególnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r., V CK 212/03, nie publ.). Wyłączenia

powinny być dokonywane wprost przez ujawnienie konkretnych składników, które nie są objęte umową, lub pośrednio poprzez wskazanie, że umowa zbycia nie dotyczy rzeczy (praw) nie wymienionych w załącznikach do umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 45/08, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 97). Podstawą tej uchwały był stan faktyczny sprawy, w której spór koncentrował się na przejęciu praw i obowiązków wynikających z umowy leasingu, zawartej z osobą trzecią przez zbywcę, co skutkowało koniecznością odniesienia się do konstrukcji prawa cywilnego i ich rygorów związanych ze zmianą stron stosunku zobowiązaniowego. W rozpoznawanej sprawie, jak wskazano wyżej, treść i skutki umowy należy oceniać również zgodnie z przepisami prawa energetycznego.

Stanowisko sądu drugiej instancji co do wskazanych kwestii nie tylko było sprzeczne wewnątrz (co do przeniesienia służebności przez Skarb Państwa na rzecz przedsiębiorstwa państwowego i prywatyzacji tego przedsiębiorstwa, a następnie nabycia przez powstałą w wyniku jego podziału i przekształcenia spółkę akcyjną) ale i częściowo niezrozumiałe. Wywody dotyczące charakteru sukcesji mają głównie walor teoretyczny, oparte są na argumentacji dotyczącej zobowiązań (długów) i ograniczeń ustawowych w tym zakresie wynikających z art. 519 k.c. przy pominięciu szczególnych regulacji wynikających z art. 5 ust. 2 i 3 oraz art. 7 ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa. Pominięto również rozważając zakres i skutki aportowego zbycia przedsiębiorstwa, realizującego ustawowy obowiązek wydzielenia systemu dystrybucyjnego ze struktury przedsiębiorstw energetycznych przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (jedn. tekst: Dz. U. 2006, Nr 89, poz. 625 ze zm.), treść i zakres skutków wskazanej czynności.

Z tych względów uzasadniona jest skarga kasacyjna w zakresie powołującym się na naruszenie art. 626⁸ § 2 k.p.c. poprzez błędne zastosowanie w następstwie niepełnego bądź nieprawidłowego zbadania dokumentów powołanych jako podstawa żądanego wpisu, art. 232 k.p.c. w związku z art. 65 § 2 k.p.c. poprzez wadliwą interpretację i ocenę skutków prawnych umowy aportowego zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Uchybienia powyższe miały

bezpośredni wpływ na wynik sprawy. Podzielić ponadto należy zarzuty odnoszące się do błędnej wykładni art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c., art. 55² k.c. oraz niezastosowania art. 9d ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne w związku z art. 65 § 2 k.c. przy ocenie skutków prawnych wskazanej umowy.

Trafnie w tej części wywiedzione podstawy skargi kasacyjnej skutkują koniecznością wydania orzeczenia kasacyjnego, stąd Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji, pozostawiając Sądowi ponownie rozpoznającemu sprawę rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.).